

„Реферат о завршеној докторској дисертацији“

Основни подаци о кандидату и дисертацији:

Слађана Жуњић је рођена у Никшићу 1980. године. Дипломирала је на Одељењу за историју уметности Филозофског факултета Универзитета у Београду 2005. године, на коме је 2009. године уписала докторске студије. Три године је радила као стручни сарадник Републичког завода за заштиту споменика културе Црне Горе, где је стекла стручно звање конзерватора (2009), а затим као сарадница у настави историје уметности на Факултету ликовних умјетности Универзитета Црне Горе, као и Факултету за туризам и хотелијерство у Котору, Факултету политичких наука у Подгорици, Музичкој академији и Факултету драмских умјетности на Цетињу (2009-2016). Као представник Универзитета учествовала је у реализацији пројекта УНЕСКА „Индикатори утицаја културе на развој (CDIS)“.

Објавила је више научних, стручних и публицистичких радова, међу којима се издвајају прилози о сакралним и меморијалним објектима у Црној Гори. Учествовала је на међународној научној конференцији „Простори памћења: архитектура, баштина, уметност“ (Београд 2011), са излагањем о Његошском маузолеју на Ловћену које је објављено у истоименом зборнику радова 2013. године. Прилоге је објављивала и у „Гласнику Народног музеја Црне Горе“ и дневном листу „Побједа“. Коауторка је гимназијског уџбеника за предмет „Умјетност и визуелна комуникација“ (2011, поглавља о архитектури и историји уметности). Била је члан стручног тима за израду елабората за ревалоризацију културних добара Црне Горе у Цетињу (Прва апотека у Књажевини Црној Гори, Црногорска банка, Плави дворац, посланства Турске, Аустроугарске, Русије и Велике Британије, болница „Данило I“, позориште „Зетски дом“, Војни стан), и стручни сарадник у реализацији телевизијског серијала о храмовима Црне Горе.

Наслов кандидаткињине дисертације гласи: „Архитектура у Црној Гори 1918-1941“. Рукопис је систематизован на 606 страна текста, употпуњеног илустративним прилозима (мапе, теренске скице, цртежи и фотографије објеката, пројеката, урбанистичких планова и службених уверења).

Предмет и циљ дисертације:

Кандидаткињина дисертација је заснована на оригиналној идеји, значајној за развој науке, њену примену, односно развој научне мисли уопште. Има за циљ да осветли архитектонски развој Црне Горе у периоду између светских ратова (1918-1941), у контексту унутрашњих културних и друштвених стремљења, као и да успостави поуздану периодизацију, класификацију и валоризацију изграђеног фонда. Базирана је на вишегодишњем систематичном истраживању примарних и секундарних извора, релевантних за историју архитектуре и урбанизма. Осим објеката на терену, прилежно су анализирани документи из фондова црногорских и српских архива, музеја, института, завода за заштиту споменика културе и приватних збирки. Ауторка се фокусирала на историју, типологију, топографију, стилистику и друштвено значење грађевина у међуратној Црној Гори. Вредновање доприноса продуктивних локалних градитеља, али и оних из читаве Југославије у обogaћивању архитектонског фонда, такође представља важан циљ рада.

Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању:

Полазишне хипотезе су у дисертацији научно потврђене. Доказано је да је простор Црне Горе био међу економски и културно најнеразвијенијим у тадашњој Југославији, због чега је у архитектонско-урбанистичком погледу заостајао за напреднијим срединама. Хипотеза о доминантној улози београдских архитеката и емиграната из царске Русије у изградњи Црне Горе је вишеструко потврђена, што се односи и на уплив прогресивних хрватских стручњака. Доминација

академистичког стила при обликовању већине јавних и приватних грађевина је такође доказана. Улога еманципаторских модернистичких елемената и југословенских идеолошких слојева у морфологији појединих објеката је свестрано поткрепљена.

Кратак опис садржаја дисертације:

Дисертација је одељена на више функционалних поглавља. Након инструктивног „Увода“ следи осврт на „Предмет, методе и циљ истраживања“, а затим „Преглед коришћених извора и претходних истраживања“. Потом следе поглавља „Друштвено - економске и културне прилике у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца и Краљевини Југославији“ и „Друштвено - економске и културне прилике у Црној Гори 1918-1941. године“. У два наредна, најисцрпнија поглавља - „Архитектура у Црној Гори у трећој деценији XX вијека“ и „Архитектура у Црној Гори у четвртој деценији XX вијека“, темељито је размотрен развој профане и сакралне архитектуре. На крају је изнет расправни „Закључак“, иза ког следи преглед коришћене грађе, извора и литературе.

Остварени резултати и научни допринос дисертације:

Дисертација Слађане Жуњић представља пионирску синтезу о сложеним архитектонским токовима у међуратној Црној Гори, обележеним хетерогеним стилским прожимањима. Попуњавајући празнине у досадашњој историографији, углавном усмереној ка најзначајнијим објектима на Цетињу, успоставља темељну периодизацију и типолошку класификацију обухваћених примера. Употпуњујући прилоге малобројних претходних тумача, обиљем нових података и анализа скреће пажњу на неистражене и невалоризоване објекте, износећи иницијалне атрибуције, датовања и вредновања. Коментари претходних истраживања су изнети објективно и хронолошки прецизно.

Познати и недовољно проучени доприноси продуктивних градитеља - Милана Карловца, Фридриха Валенте, Маријана Хаберлеа, Хинка Бауера, Блажа Вујовића, Велише Поповића, Петра Вукотића, Анке Зечевић, Милана Злоковића, Миладина Прљевића, Димитрија М. Лека, Војина Петровића, Драгана Гудовића, Драгомира Плаовића, Глигорија Вукчевића, Драгомира Тадића, Александра Васића, Новице Вушовића, Андрије Штамбука, Јездимира Денића и других, анализирани су унутар слојевитог синтетског наратива. Прилози грађевинских инжењера и архитеката емиграната из Русије су такође обухваћени (Владимира Сукуренка, Ивана Латишева, Александра Герценвица, Николаја Краснова, Бориса Поздњакова, Владимира Гаљченка, Лава Плахова, Виктора Заљевског, Растислава Сазонова и др.), јер су уз Петра Вукотића стваралачки предњачили у државним пројектантским подухватима. Приказан је и већи број објеката чији су аутори, због недостатка примарних извора и недовољне развијености црногорске архитектонске историографије, и даље непознати.

Оформивши компактну слику о развоју архитектуре на простору међуратне Црне Горе, анализом профаних и сакралних, државних и приватних објеката, ауторка ствара базу за њихово сагледавање у ширим југословенским оквирима. Типолошки и топографски прецизно разврстане, грађевине су приказане уједначено, у светлу темељних цивилизацијских и стручних прегнућа. Тиме је створена основа за потпунија монографска истраживања релевантних појава у тадашњој црногорској архитектури.

Под утицајем критичке историографије друштвеног значења реализованих целина, на појединим примерима је осветљена веза између идеолошко-политичких циљева наручилаца и заступљене архитектонске стилистике, коју је требало применити на већи број грађевина. Утисак је и да су расправни сегменти рада, укључујући компаративну валоризацију приказаних опуса, могли бити развијенији, што не умањује значај драгоцених фактографско-аналитичких доприноса.

Закључак:

Као важан прилог проучавању новије црногорске архитектуре, дисертација целовито осветљава период од 1918. до 1941.године, потврђујући његов прекретнички историјски значај. Обиљем нових чињеница и анализа обогаћује претходна тумачења, представљајући егземпларну интерпретативну синтезу, незаобилазну при свим будућим истраживањима. Опуси водећих градитеља су приказани целовито – у светлу ширих стручних и цивилизацијских стремљења, са нагласком на њихову генезу, типологију и естетско обликовање. Будући да је кандидаткињина дисертација урађена у свему према одобреној пријави, и да представља оригинално и самостално научно дело, сматрамо да су се стекли услови за њену јавну одбрану.

Потписи чланова комисије:

др Александар Кадијевић, редовни професор Одељења за историју уметности
Филозофског факултета Универзитета у Београду, ментор

др Александар Игњатовић, ванредни професор Архитектонског факултета
Универзитета у Београду

др Милан Попадић, ванредни професор Одељења за историју уметности
Филозофског факултета Универзитета у Београду

др Милан Просен, доцент Факултета примењених уметности Универзитета
уметности у Београду

др Владана Путник Прица, научни сарадник Одељења за историју уметности
Филозофског факултета Универзитета у Београду

у Београду 17.5.2019

